

ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
СУМСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАБІЛЬНОСТІ ТА
БЕЗПЕКИ СУСПІЛЬСТВА**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 21–22 травня 2015 року)

Суми
Сумський державний університет
2015

НЕГЛАСНІ СЛІДЧІ РОЗШУКОВІ ДІЇ ЯК ІНСТИТУТ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА

Зимогляд І. І.

Юридичний факультет, Сумський державний університет

Солонар А. В.

к.ю.н., ст. викладач кафедри АГПФЕБ, Сумський державний університет

Із набранням чинності у 2012 році Кримінального процесуального кодексу України (КПК) широкому загалу стала відома така категорія, як негласні слідчі (розшукові) дії (глава 21 КПК України). Зрозуміло, що таке нововведення привернуло увагу як практичних працівників, так і наукового співтовариства та стало предметом активних дискусій. Зважаючи не те, що раніше слідчі органи реалізовували свої функції шляхом здійснення гласної процесуальної діяльності, то категорія негласних слідчих (розшукових) дій, по суті, дозволяє вести мову про провадження на досудовому розслідуванні негласної оперативно-розшукової діяльності. Зазначене, у свою чергу, актуалізує проведене дослідження.

Під негласною оперативно-розшуковою діяльністю розуміють різновид слідчих (розшукових) дій, відомості про факт та методи проведення яких не підлягають розголошенню (ч. 1 ст. 246 КПК). Проте науковці пропонують інші визначення даного поняття, наприклад Є. Д. Скулиш. прийшов до висновку, що негласними слідчими (розшуковими) є дії, спрямовані на отримання (збирання) доказів, або перевірку вже отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні, відомості про факт та методи проведення яких не підлягають розголошенню [1].

Багато вчених звернули увагу на такі зміни в законодавстві. За словами Є.Д. Скулиша, «уведення до системи досудового розслідування негласних слідчих (розшукових) дій є надзвичайно прогресивним кроком законодавця, що спрямований на її удосконалення» [1]. В той же час, М.А. Погорецький зазначає, що завдяки таким діям розкриваються та розслідуються понад 85 % тяжких й особливо тяжких злочинів, а вчинених в умовах неочевидності, організованими злочинними угрупованнями, проти основ національної безпеки – 100 %. Проте негласні слідчі (розшукові) дії, як і будь-які негласні засоби отримання доказів, відповідно до результатів аналізу зарубіжної та вітчизняної оперативно-розшукової, слідчої та судової практики, можуть бути не лише ефективним засобом отримання доказів у кримінальному судочинстві, а й засобом грубого порушення прав, свобод і законних інтересів осіб, які потрапляють до його сфери. Тому застосування таких засобів у кримінальному процесі потребує як постійного вдосконалення їх оперативності, так і процесуальних гарантій законності [3].

Негласні слідчі (розшукові) дії проводяться у випадках, якщо відомості про злочин та особу, яка його вчинила, неможливо отримати в інший спосіб. Негласні слідчі (розшукові) дії, передбачені статтями 269, 270, 271, 272 КПК України, а також ті, рішення про проведення яких приймає слідчий суддя, проводяться винятково у кримінальному провадженні щодо тяжких або особливо тяжких злочинів.

Важливим фактором під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій є їх порядок та строки. Як зазначає Д.П. Письменний, під час проведення досудового розслідування практичним працівникам слідчих підрозділів варто враховувати, що будь-які слідчі (розшукові) та негласні слідчі (розшукові) дії проводяться лише після внесення відомостей про вчинене кримінальне

правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Крім того, зазначені вище процесуальні дії не можуть проводитися після закінчення строків досудового розслідування, крім їх проведення за дорученням суду у випадках, передбачених ч. 3 ст. 333 КПК України. Проведені з порушенням цих правил слідчі (розшукові) і негласні слідчі (розшукові) дії визнаватимуться недійсними, а встановлені внаслідок їх проведення докази – недопустимими [5].

Надзвичайно важливим є нормативне врегулювання та чітке визначення видів негласних слідчих дій, оскільки їхнє проведення майже завжди пов'язане з втручанням в особисте життя людини, обмеженням її конституційних прав на таємницю спілкування, недоторканість житла тощо, і при цьому вона не здогадується про це втручання або обмеження її прав.

Згідно з положеннями параграфу другого та статей 260-264, 267-275 КПК України до негласних слідчих дій належать: аудіо-, відеоконтроль особи; накладення арешту на кореспонденцію, огляд і виїмка кореспонденції; зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж; зняття інформації з електронних інформаційних систем; обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи; установа місцезнаходження радіоелектронного засобу; спостереження за особою, річчю або місцем; аудіо-, відеоконтроль місця; контроль за вчиненням злочину; виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації; негласне отримання зразків, необхідних для порівняльного дослідження; використання конфіденційного співробітництва [4].

Стаття 243 КПК встановлює, що рішення про проведення негласних слідчих (розшукових) дій приймає слідчий, прокурор, а у випадках, передбачених кодексом, - слідчий суддя за клопотанням прокурора або за клопотанням слідчого погодженого з прокурором. Слідчий зобов'язаний повідомити прокурора про прийняття рішення щодо проведення певних не гласних слідчих дій та отримані результати, а прокурор має право заборонити проведення або припинити подальше проведення негласних слідчих дій. Негласні слідчі дії проводяться слідчим, який здійснює досудове розслідування злочину, або за його дорученням уповноважені оперативні підрозділи Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, Державної пенітенціарної служби України або інші особи.

Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що належне правове регулювання негласні слідчі (розшукові) дії отримали нещодавно, а тому законодавство, яке регулює негласну процесуальну діяльність містить окремі недоліки. На нашу думку, найголовнішим з недоліків є відсутність чіткого переліку підстав для здійснення негласних слідчих (розшукових) дій. Зважаючи не те, що на сьогодні дані підстави ототожнюються до підстав проведення оперативно-розшукової діяльності, зазначене є прогалиною у вітчизняному законодавстві.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Скулиш Є.Д. Негласні слідчі (розшукові) дії за кримінально-процесуальним законодавством України / Є.Д. Скулиш // Вісник Національної академії прокуратури України. - 2012. - № 2(26). - С. 15-23.
2. Шилін М. Оперативно-розшукова діяльність та негласні слідчі дії: проблеми правового регулювання у світлі нового Кримінального процесуального кодексу України / М. Шилін // Вісник Національної академії прокуратури України. - 2013. - № 1. – С. 59-64
3. Погорецький М.А. Негласні слідчі (розшукові) дії: проблеми провадження та використання результатів у доказуванні / А.М. Погорецький //

Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. - 2013. - № 1. - С. 270-276.

4. Кримінальний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс] : Кодекс від 13.04.2012 р. № 4651. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

5. Письменний Д.П. Слідчі (розшукові) та негласні слідчі (розшукові) дії в кримінальному провадженні України / Д.П. Письменний // Науковий вісник Херсонського державного університету. - 2013. - № 3(2). - С. 143-146.